

Receive Date:
6/6/2023

Accept Date:
20/9/2023

**Research
Article**

Vol.20, No.2, Serial 38

Autumn & Winter
2023-24

pp.: 1-17

Antecedents, contextual factors and consequences of parents' participation in the online education process of primary schools

DOI: 10.22070/TLR.2024.18168.1483

Abstract

Introduction: The global spread of COVID-19 has disrupted many aspects of our lives. Education systems around the world have changed dramatically. Many countries have encouraged schools to turn to online education. Online education or technology-based education has been one of the most effective teaching and learning strategies when crises occur. Today, online education has become more widespread and is considered an educational obligation. Its usefulness is increasing because emergency conditions and isolation at home lead to interruptions in face-to-face training. Therefore, due to its flexibility, accessibility and affordability, online education seems to become the best alternative plan, it will continue to grow in the future and its effects will continue to spread. As a result, parents' participation in their children's education has changed.

This research was conducted with the aim of validating the antecedents, effective factors and consequences of the participation of parents of primary school students in online education.

Method: The statistical population of the present study was all parents, teachers and principals of elementary schools in the 1st and 19th districts of Tehran. 450 questionnaires were distributed, of which 328 samples were collected: 22 questionnaires from managers (8 questionnaires from managers of Region 1, 14 questionnaires from managers of Region 19), 132 questionnaires from teachers (54 questionnaires from teachers of Region 1, 78 Questionnaires from teachers of region 19 and 174 questionnaires from parents, including (83 questionnaires from parents of region 1 and 91 questionnaires from parents of region 19). The tool of the current research was a researcher-made questionnaire, the validity of which was calculated using the CVI coefficient for components and items between 77 and 95, and the reliability of the questionnaire was obtained

. And there is an opportunity to realize this vision by enlisting parents as a force that can help change the school. Since school educational change processes are very complex, parents can help the school go through the educational renewal process and come out of it with strong cooperation between them. Finally, the present study can provide the context for educators and teachers to create tools aimed at educational mediation between school and parents.

Keywords: Antecedents of parental involvement, effective factors in parental involvement, consequences of parental involvement, online education, cooperative education.

پیشایندها، عوامل مؤثر و پسایندهای مشارکت والدین در

فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی

DOI: 10.22070/TLR.2024.18168.1483

اکرم جعفرزاده^۱، مرتضی طاهری^{۲*}، محمود ابوالقاسمی^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Email: jafarzadeh1418sp@gmail.com

۲. دانشیار گروه برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: sedna1418@yahoo.com

۳. استاد گروه برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

Email: mabbolghasemi60@gmail.com

چکیده

مقدمه: گسترش جهانی COVID-19 باعث اختلال در بسیاری از جنبه‌های زندگی ما شده است. سیستم‌های آموزشی در سراسر جهان به‌طور چشمگیری تغییر کرده است. کشورهای متعددی مدارس را تشویق کرده‌اند که به سمت آموزش آنلاین روی آورند و در نتیجه مشارکت والدین در آموزش فرزندانشان تغییر کرده است. این پژوهش باهدف اعتبارسنجی پیشایندها، عوامل مؤثر و پسایندهای مشارکت والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی در آموزش آنلاین انجام شده است.

روش: جامعه آماری مطالعه حاضر تمام والدین، معلمان و مدیران مدارس ابتدایی مناطق ۱ و ۱۹ آموزش و پرورش شهر تهران بود. از این تعداد ۳۲۸ نمونه جمع‌آوری شد. ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی آن با استفاده از ضریب CVI برای مؤلفه‌ها و گویه‌ها بین ۷۷ تا ۹۵ محاسبه شد و پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد که این عدد نشان‌دهنده آن است که پرسشنامه مورد استفاده، از قابلیت اعتماد برخوردار است. میزان آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های پرسشنامه بین ۰/۵۶ تا ۰/۹۳ محاسبه شد در نهایت پس از جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از معادلات ساختاری با نرم‌افزار AMOS با ویرایش ۲۴، روابط بین متغیرها موردسنجش قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که به‌منظور شکل‌گیری الگوی بومی عوامل مؤثر بر مشارکت والدین در فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی به‌عنوان پدیده محوری در دو بعد مراقبت آموزشی و نظارت و کنترل فرزندان تأیید شد. پدیده مشارکت والدین در این زمینه، تحت تأثیر عواملی چون توانایی والدین، حمایت والدین و عوامل زیرساختی شکل می‌گیرند. از سویی کاربست راهکارهایی چون روش‌های تعاونی و روش‌های مبتنی بر فعالیت اجتماعی تحت‌عنوان راهکارهای مشارکت والدین منجر به درک لزوم مشارکت والدین می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری: این نتایج با روایی و پایایی سازه بالای مدل‌سازی خود می‌تواند ابزاری قدرتمند برای بررسی مشارکت والدین و نقش آن در آموزش آنلاین در پژوهش‌های پس از خود باشد.

کلیدواژه‌ها: پیشایندها مشارکت والدین، عوامل مؤثر در مشارکت والدین، پسایندهای مشارکت والدین، آموزش آنلاین، آموزش مشارکتی.

نشریه علمی

پژوهش‌های آموزش و یادگیری

دوره ۲۰، شماره ۲، پیاپی ۳۸
پاییز و زمستان ۱۴۰۲
مصص: ۱۷-۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۹

مقاله پژوهشی

Journal of

Training & Learning Researches

Vol.20, No. 2, Serial 38

Autumn & Winter
2023-24

pp.: 1-17

مقدمه

و ارتباطات آنلاین هنوز در سطح جهانی آموزش به روش سنتی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های آموزشی کشورها شناسایی می‌شود و بخش آموزشی همواره مهم‌ترین ترجیح خود را بر آموزش حضوری داشته است [۱۰].

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در این بخش ناهماهنگی بخش‌های مختلف نظام آموزشی کشورها با سازوکارهای فناوری و زیرساخت تکنولوژیکی می‌باشد. بخش دیگری از این روند را باید در سازمان‌دهی نیروی انسانی و آموزشگاه‌هایی که این خدمات را ارائه می‌کنند دانست. در بعد دیگر خانواده‌ها و روندهای عملکردی آن‌ها را می‌توان حائز اهمیت برشمرد [۱۱]. به‌ناچار بسیاری از والدین مجبور به تغییر شکل مشارکت خود به دلیل تغییرات پیش‌بینی‌نشده به سمت آموزش آنلاین شده‌اند [۱۲]. دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها همگی تحت تأثیر چالش‌هایی از جمله کمبود منابع، مشکلات مالی، مشکلات ارتباطی و عدم توجه معلمان و موانع متعددی قرار گرفته‌اند که به دلیل آموزش از راه دور ایجاد شده است [۱۳]. همچنین دوره‌های آنلاین ممکن است احساس انزوا و مشکلات سلامتی را در دانش‌آموزان به دلیل قرار گرفتن طولانی‌مدت در معرض لپ‌تاپ، گوشی هوشمند و ... ایجاد کند که در مورد این معضلات کنترل والدین می‌تواند کاهش‌دهنده باشد [۱۴]. هرچند گاهی عدم تمایل والدین به حمایت از فرزندانشان در آموزش‌های آنلاین نیز می‌تواند به دلیل عدم دسترسی به فناوری، و اینترنت یا ناکافی بودن آن باشد [۱۵]. خانواده‌هایی که دارای امکانات بیشتر در زمینه دسترسی به اطلاعات و منابع مالی بوده‌اند در طول استفاده از آموزش‌های مجازی با چالش‌های کمتری روبرو بودند [۱۶]. لانکر و پارولین^۲ (۲۰۲۰)، استدلال کردند که کودکانی که خانواده‌های آن‌ها از وضعیت مالی ضعیفی برخوردارند به‌شدت تحت تأثیر عدم حضور در مدرسه قرار می‌گیرند زیرا دسترسی به امکانات مدرسه را از دست می‌دهند [۱۷]. همان‌طور که می‌دانیم آموزش چیزی نیست که به‌تنهایی انجام شود، این امر مستلزم همکاری گروه‌های مختلف صنایع و تعامل مثبت بین معلمان، دانش‌آموزان و والدین است. معلمان باید محتوای آموزشی را آماده کنند، چارچوب آموزشی را سازمان‌دهی کنند و به‌موقع ارزشیابی کنند. دانش‌آموزان پذیرای آموزش و پرورش و نیازمند پذیرش دانش و در استفاده از آن انعطاف‌پذیر هستند. والدین نظارت، بازخورد و راهنمایی را ارائه می‌دهند [۱۸].

درواقع پیش‌فرض اصلی این است که نیروی انسانی آموزش‌دیده، توان تکنولوژیکی و عملکرد خانواده، سه مثلث

آموزش آنلاین یا آموزش مبتنی بر فناوری، یکی از کلی‌ترین راهبردهای تدریس و یادگیری مؤثر به‌هنگام بروز بحران‌ها بوده است [۱]. هدف آموزش آنلاین فراهم‌سازی عاملیت، مسئولیت‌پذیری، حق انتخاب و انعطاف‌پذیری برای یادگیرنده است [۲]. آموزش آنلاین در مسیر تبدیل‌شدن به جریان اصلی تا سال ۲۰۲۵ است و در حالت‌های مختلف به دلیل تلاقی فناوری‌های جدید، پذیرش جهانی اینترنت، و تشدید تقاضا برای نیروی کار آموزش‌دیده به‌صورت دوره‌ای برای اقتصاد دیجیتال در حال تکامل، به‌طور پیوسته در سراسر جهان در حال رشد بوده است [۳]. امروزه آموزش آنلاین گستردگی بیشتری یافته و از واجبات آموزشی تلقی می‌شود [۴]. مفید بودن آن در حال افزایش است زیرا شرایط اضطرار و ایزوله شدن در خانه منجر به ایجاد وقفه در آموزش‌های حضوری می‌شود. بنابراین به دلیل انعطاف‌پذیری، دسترسی و مقرون‌به‌صرفه بودن، به نظر می‌رسد آموزش آنلاین به بهترین طرح جایگزین تبدیل شود، در آینده به رشد خود ادامه خواهد داد و تأثیرات آن همچنان گسترش خواهد یافت [۵].

با این حال، این رشد باعث ایجاد تردیدهای گسترده در مورد اثربخشی واقعی یادگیری از راه دور در مقایسه با آموزش حضوری شده است [۶]. در این میان پذیرش این نکته که موفقیت در آموزش، با موفقیت در مدیریت کلاس درس ارتباط مستقیمی دارد و مدیریت کلاس درس تابع نوع محیط و بستر آموزش است، ما را به این امر رهنمون می‌کند که چطور می‌توان از روش‌ها و شیوه‌های محیط یادگیری حضوری در کلاس‌های آنلاین بهره‌جست [۷]. چراکه آموزش آنلاین قطعاً چالش‌های گسترده‌ای پیش روی فراگیران آنلاین خواهد گذاشت. در این زمینه دامفورد و میلر^۱ [۸] به‌درستی عنوان می‌کنند که دانش‌آموزانی که در کلاس‌های آنلاین حاضر می‌شوند در مقام مقایسه با هم‌تایان کلاسی سنتی خود، کمتر درگیر یادگیری مشارکتی، تعامل دانش‌آموزان و معلمان و همچنین شیوه مؤثر و باکیفیت آموزشی قرار می‌گیرند. بنابراین پیاده‌سازی فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرآیند یادگیری/تدریس مستلزم محتوای دیجیتالی باکیفیتی است که به‌درستی و با دقت انتخاب شده است که بایستی بتواند به فعالیت‌های آموزشی پاسخ دهد. محتوای دیجیتال باید بر پایه طراحی آموزشی باکیفیت و با رعایت اصول تئوری یادگیری شناختی استوار باشد [۹]. مبتنی بر چنین امری است که باوجود پیشرفت‌های عدیده در بخش ارتباط جمعی

¹ Dumford & Miller

² Van Lancker & Parolin

آموزش محسوب می‌شوند [۲۲]. این مطالعه تأکید می‌کند که هنوز پایه‌های آموزش سنتی بسیار قوی می‌باشد و نمی‌توان از یک سیستم هوشمندانه مشارکتی - زیرساختی بهره گرفت. باوجود تلاش مطالعه ذکرشده در تبیین نگاه بومی و جامع در زمینه مشارکت والدین باید گفته شود که این مطالعه نیز به‌مانند سایر مطالعات همسو با خود، نگاهی تک جانبه به مبحث مشارکت والدین دارد.

درواقع نقش کارآمدی والدین در آموزش موضوعی که گیسی و همکارانش^۴ بدان اشاره داشته‌اند در مطالعات آن‌ها دیده نمی‌شود [۲۳]. آن‌ها باور دارند که والدین یک منبع دانش و سرمایه محسوب می‌شوند. همان‌طور که خسروی و نظامی^۵ [۲۴] بیان می‌کنند مشارکت والدین در آموزش مجازی فرزندان می‌تواند فرصتی مناسب برای یادگیری مؤثر و کاربردی دانش‌آموزان فراهم کند.

در این راستا جعفرزاده و همکاران^۶ [۲۵]، در پژوهشی نشان دادند که مقولهٔ محوری در «طراحی الگوی مشارکت والدین در آموزش مجازی دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی در دوران کووید-۱۹»، در سه بعد اصلی ارتقاء تجربیات آموزشی دانش‌آموزان، حمایت عاطفی و تعامل و ارتباط والدین با محیط و مدرسه، مورد تأکید مشارکت‌کنندگان بود.

نکته قابل توجه چندبعدی و منحصربه‌فرد بودن آموزش آنلاین در نظام آموزشی ایران است. ابعادی چون توان فناوریانه، تفاوت‌های فرهنگی و شخصیتی، زمینه‌های اقتصادی، امکان ایجاد زیرساخت برای ارتباطات آنلاین، بافتار سنتی نظام آموزشی و عدم تطابق آن با ساختارهای نوین آموزشی، و درنهایت گنگ بودن نقش والدین در آموزش از جمله چالش‌های مهم محسوب می‌شود [۲۶]. باید در نظر داشت که تاکنون مطالعات در ایران بیشتر بر محور مطالعات کمی و الگو گرفته از سایر کشورها بوده است و بستر فرهنگی و اجتماعی ایران را در نظر نگرفته است. از سویی همچنان که پیش‌ازاین بیان شد اغلب این مطالعات تنها یک بعد از ابعاد آموزش آنلاین را موردبررسی قرار داده‌اند و نگاه جانب‌دارانه آن‌ها از ارائه تفسیر جامع و مبتنی بر واقعیت موجود جلوگیری کرده است. بنابراین این مطالعه با توجه به جایگاه تربیتی بالای خانواده در کشور که به‌عنوان یک تسهیلگر مهم حمایتی، شناختی و رفتاری برای دانش‌آموزان محسوب می‌شود [۲۲]. سعی دارند ضمن مطالعه ابعاد عملکردی

اصلی در آموزش آنلاین می‌باشند. پیش فرضی که به باور واترز، منچاکا و بوروپ^۱ (۲۰۱۴)، بیش از هر چیزی خود را در محوریت با ابعاد خانواده مطرح می‌کنند، بنابراین به گفته بیشتر دانش‌آموزان، برای موفقیت به حمایت والدین نیاز دارند [۱۹]. از دیدگاه متخصصان یادشده والدین می‌توانند دانش‌آموزان را در مورد مهارت‌های یادگیری و به‌ویژه در انجام تکالیف درسی کمک کنند و همچنین می‌توانند دانش قبلی به‌دست‌آمده خود را به دانش‌آموزان، انتقال دهند؛ بنابراین نقش خانواده در آموزش مجازی دانش‌آموزان بسیار حیاتی است. نقشی که در دوران ابتدایی کودکان بیش از همه خود را نشان می‌دهد. این دوران مصادف است با زمان ثبات شخصیت و رشد و تکامل دانش‌آموزان، به‌گونه‌ای که در این دوران بیش از هر دوران دیگری زمینه برای شکل‌گیری تفکر منطقی در دانش‌آموز مطرح می‌شود. بدین ترتیب بی‌راهه نخواهد بود گفته شود که سطح مشارکت و نقش والدین در این دوران مجزا و متفاوت با دوران دیگر خواهد بود و متأثر از عوامل چندگانه است [۲۰]. به‌عنوان نمونه پاول و همکاران^۲ (۲۰۱۰)، دریافتند مشارکت والدین در برنامه‌های دبستان می‌تواند مهارت‌های اولیه و عملکرد اجتماعی - عاطفی، مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای منجر به حل‌مسأله دانش‌آموزان را تقویت می‌کند. همچنین تفاوت در ارزش‌ها، اعتقادات و انتظارات رفتاری والدین یک تأثیر فردی مهم برای سازگاری فرزند خواهد داشت و با رشد شناختی کودک مرتبط خواهد بود [۲۱].

در این زمینه پاول و همکاران اگرچه نگاه چندجانبه به مبحث نقش والدین داشته‌اند و تلاش در تجمیع عوامل درونی و بیرونی برای شکل‌دهی به شخصیت و روندهای آموزشی نموده‌اند، اما به نقش والدین در آموزش آنلاین نپرداخته‌اند. درواقع همچنان که بیان شد، محوریت آموزش آنلاین برای کودکان که تحت تأثیر سه محور؛ نیروی انسانی دخیل در آموزش، زیرساخت تکنولوژی و نقش والدین می‌باشد، در نگاه آن‌ها مسکوت باقی‌مانده است. در سال‌های جدید مطالعات دیگری مطرح‌شده است که سعی کرده است که جامعیت را مطرح نماید به‌عنوان نمونه در مطالعات زینی‌وند^۳ در سال ۱۴۰۰، به‌خوبی بیان می‌شود که زیرساخت‌های ضعیف تکنولوژیکی و عدم برنامه‌ریزی مناسب و توأمان با دانش، در زمینه آموزش کودکان به‌ویژه آموزش آنلاین از معضلات

¹ Waters, Menchaca & Borup

² Powell, Son, File & San Juan

³ Zeynivandnezhad

⁴ Gibbs, Marsala, Gibby, Clark, Alder, Hurst, Steinacker & Hutchison

⁵ Khosravi & Nizami

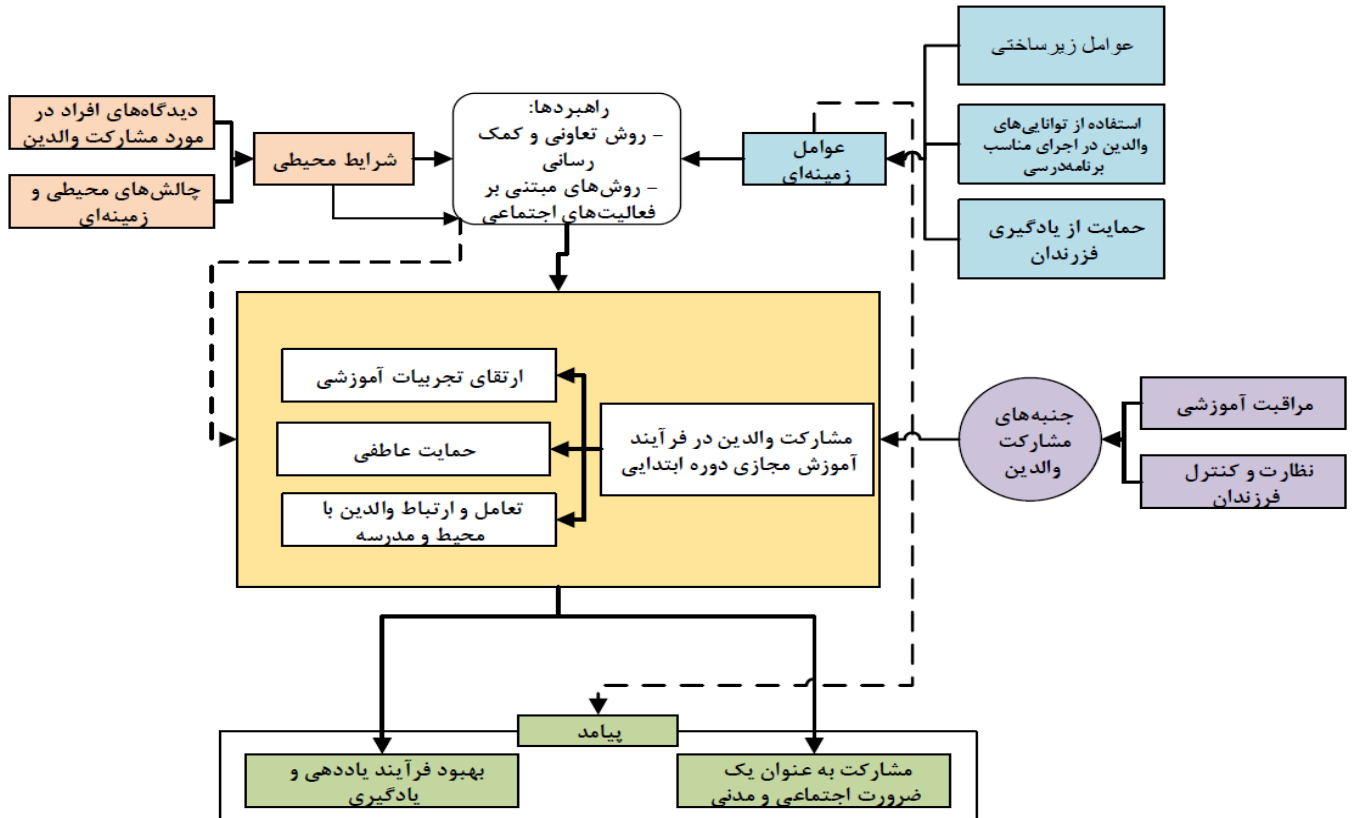
⁶ Jafarzadeh, Taheri, Abolghasemi & Abbaspour

مطالعه پیشین بوده است دارد. سؤال اصلی این است که پیشایندها، عوامل مؤثر و پسایندهای مشارکت والدین در فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی کدامند؟ در این زمینه منطقه ۱ و ۱۹ شهر تهران به‌عنوان نمونه مطالعاتی انتخاب شده است. هدف بررسی اندازه اثر متغیرهای دخیل در مشارکت والدین در دوران آموزش آنلاین با توجه به زمینه‌ها و بسترهای مشارکت والدین می‌باشد.

بنابراین و بر اساس هدف تعیین شده مدل مفهومی مستخرج از مطالعات مختلف به‌خصوص مطالعه [۲۵] به شرح زیر برای اعتبارسنجی از الگوی بومی عوامل مؤثر بر مشارکت والدین در فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی ارائه شده است. مقوله‌ها در قالب ۱۴ مقوله اصلی در دل ابعاد ۶ گانه مدل پارادایمی به‌صورت موجبات علی (۲ مقوله)؛ پدیده اصلی (۳ مقوله)؛ راهبردها (۲ مقوله)؛ عوامل زمینه‌ای (۳ مقوله)؛ شرایط محیطی (۲ مقوله)؛ پیامدها (۲ مقوله) جای گرفتند که جزئیات آن را می‌توان در شکل شماره (۱) یعنی مدل پارادایمی مشاهده نمود.

خانواده و منحصرأ مشارکت والدین در امر آموزش خلاء مهم مطالعاتی را یعنی نبود الگوی بومی و قابل انطباق با ساختار آموزشی ایران را موردبررسی قرار دهد. چراکه تاکنون پایه ادبیات فعلی و تحقیقات تجربی در مورد مشارکت والدین و مشکلات و تجارب آن‌ها اغلب و عمدتاً مبتنی بر محیط سنتی مدرسه محور بوده است [۲۸]. بنابراین بدیهی است که تا به حال کمتر پژوهشی در این حوزه به‌منظور طراحی الگو با نگاه جامع انجام شده است.

در این راستا پژوهش حاضر به بررسی پیشایندها، عوامل مؤثر و پسایندهای مشارکت والدین در فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی، پرداخته است تا میزان این مشارکت را بر اساس متغیرهای ذکر شده بر آموزش مجازی دانش‌آموزان بسنجد. این مطالعه در ادامه مطالعه دیگر از همین محققان با عنوان "الگوی مشارکت والدین در فرایند آموزش مجازی مدارس ابتدایی: مطالعه کیفی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹" انجام می‌شود که هدف مطالعه ذکر شده ارائه الگویی از متغیرهای دخیل بود. اینکه محقق پس از استخراج متغیرها در این مطالعه سعی در آزمایش آنچه حاصل روش کیفی

شکل ۱. مشارکت والدین در فرایند آموزش مجازی مقطع ابتدایی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹

روش پژوهش

مؤلفه‌های پرسشنامه بین ۰/۵۶ تا ۰/۹۳ محاسبه شد و در جدول شماره (۱)، نتایج به تفکیک ابعاد گزارش شده است.

جدول ۱. پایایی مقیاس متغیرهای تحقیق

ردیف	ابعاد/ مؤلفه	گویه‌ها	آلفای کرونباخ
۱	ارتقاء تجربیات آموزشی کودکان	۱ تا ۴	۰/۸۷
۲	حمایت عاطفی	۵ تا ۷	۰/۹۳
۳	مشارکت والدین	۱ تا ۷	۰/۹۱
۴	مراقبت آموزشی	۸، ۹، ۱۰، ۱۲	۰/۸۵
۵	نظارت و کنترل فرزندان	۱ و ۳	۰/۶۵
۶	انگیزه مشارکت والدین	۸ تا ۱۳	۰/۷۴
۷	عوامل نهادی و زیرساختی استفاده از توانایی‌های والدین در اجرای مناسب برنامه درسی	۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۳ و ۲۴	۰/۷۸
۸	حمایت از یادگیری فرزندان	۱۶؛ ۲۱؛ ۲۲	۰/۵۶
۹	زمینه‌های مشارکت والدین	۱۵ و ۱۸	۰/۶۷
۱۰	راهکارهای ارتقاء مشارکت والدین	۱۴ تا ۲۴	۰/۸۰
۱۱	شرایط محیطی (مداخله-گر)	۲۵ تا ۲۹	۰/۷۹
۱۲	مشارکت به‌عنوان یک ضرورت اجتماعی و مدنی	۳۸ تا ۴۱ و ۴۷ تا ۴۸	۰/۷۹
۱۳	بهبود فرایند یاددهی-یادگیری	۳۷ و ۴۳ تا ۴۶	۰/۷۵
۱۴	پیامدهای مشارکت والدین	۳۷ تا ۴۸	۰/۷۶
	آلفای کل پرسشنامه	۱ تا ۴۸	۰/۸۵

به‌منظور تحلیل کمی داده‌ها و تحلیل‌های تعقیبی از نرم‌افزار SPSS ۲۴ و نرم‌افزار AMOS ۲۴ استفاده شد. این نرم‌افزار شاخص‌های برازش مدل را مطرح می‌کند. مهم‌ترین شاخص تناسب مدل آزمون χ^2 است ولی به خاطر این‌که آزمون χ^2 تحت شرایط خاصی عمل می‌کند و همیشه این شرایط محقق نمی‌شود، لذا یک سری شاخص‌های ثانویه‌ای

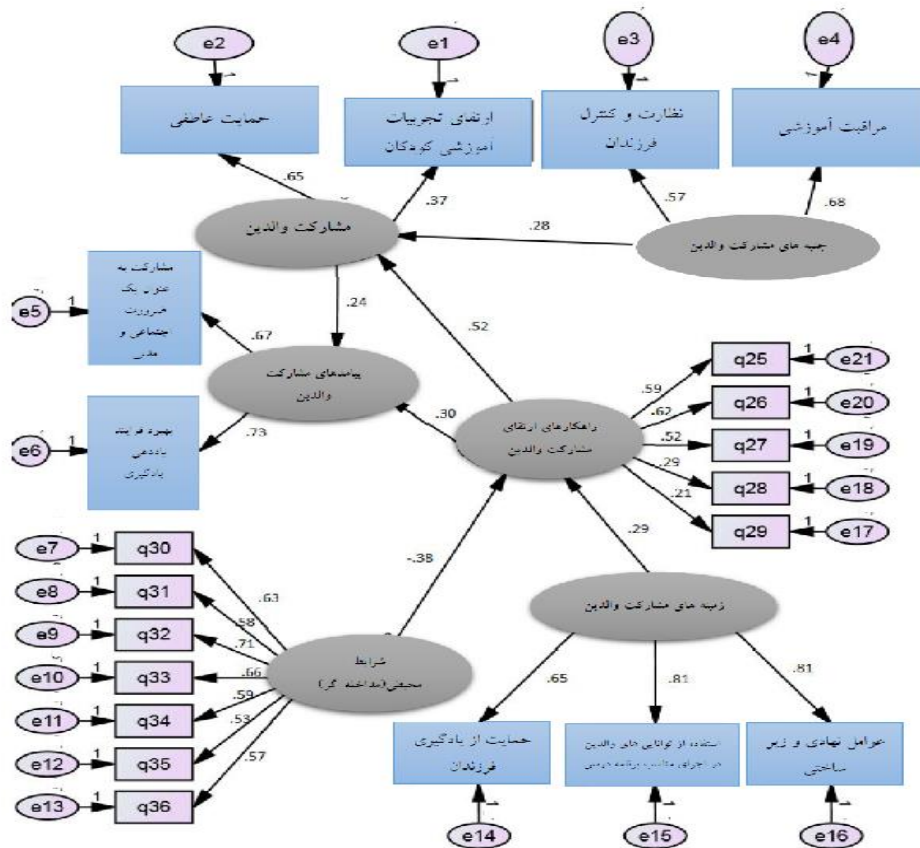
روش پژوهش حاضر کمی است و جامعه آماری این تحقیق شامل والدین، معلمان و مدیران مدارس ابتدایی مناطق ۱ و ۱۹، آموزش و پرورش شهر تهران می‌باشد. در این تحقیق از آنجایی که جامعه موردنظر شامل کلیه والدین، معلمان و مدیران مدارس ابتدایی مناطق ۱ و ۱۹، آموزش و پرورش شهر تهران در نظر گرفته شده، بر مبنای تعداد سؤالات پرسشنامه (۴۸ گویه) ۴۵۰ پرسشنامه توزیع گردید و ۳۲۸ پرسشنامه جمع‌آوری شد: ۲۲ پرسشنامه از مدیران (تعداد ۸ پرسشنامه از مدیران منطقه ۱، ۱۴ پرسشنامه از مدیران منطقه ۱۹)، ۱۳۲ پرسشنامه از معلمان (تعداد ۵۴ پرسشنامه از معلمان منطقه ۱، ۷۸ پرسشنامه از معلمان منطقه ۱۹) و ۱۷۴ پرسشنامه از والدین که شامل (۸۳ پرسشنامه از والدین منطقه ۱ و ۹۱ پرسشنامه از والدین منطقه ۱۹). ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها در پژوهش حاضر پرسشنامه محقق ساخته بر مبنای مطالعه کیفی جعفرزاده و همکاران (۱۴۰۱) بود. پرسشنامه شامل دو قسمت بود که عبارت‌اند از: الف) سؤالات جمعیت شناختی: در سؤالات جمعیت شناختی اطلاعات فردی و شغلی شرکت‌کنندگان گردآوری شد. ب) سؤالات مشارکت والدین: این بخش سؤالات اصلی پرسشنامه بود که بیشتر بر اساس نقل قول‌ها، کدها و مقوله‌های حاصل از تحلیل کیفی تنظیم شد تا برای شرکت‌کنندگان قابل فهم و روشن باشد و با شرایطی که در آن قرار دارند منطبق باشد. از طیف توافق ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم ۱؛ مخالفم ۲؛ نظری ندارم ۳؛ موافقم ۴؛ کاملاً موافقم ۵) برای سنجش نظرات شرکت‌کنندگان نسبت به هر گویه استفاده شد. این پرسشنامه جوانب مختلف مشارکت والدین را می‌سنجد و دارای ۴۸ گویه بود. به لحاظ روایی صوری و محتوایی پرسشنامه، نظرات مبسوط خبرگان حوزه موضوعی (۲ نفر از اساتید حوزه فناوری‌های آموزشی دانشگاه شهید بهشتی، ۱ نفر از اعضای هیات علمی رشته روانشناسی تربیتی و ۲ نفر از اساتید حوزه علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی) مورد بررسی در پرسشنامه اعمال شد. همچنین پیش از اجرای نهایی پرسشنامه، ابتدا با تعدادی از افراد نمونه صحبت شد و نظرات تکمیلی و اصلاحی آن‌ها در پرسشنامه اعمال شد. روایی سازه پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی (نوع دوم) بررسی شد. همچنین به‌منظور تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس کل پرسشنامه ۰/۸۵ به دست آمد که این عدد نشان‌دهنده آن است که پرسشنامه مورد استفاده، از قابلیت اعتماد و یا به عبارت دیگر از پایایی لازم برخوردار می‌باشد. میزان آلفای کرونباخ برای

یافته‌ها

نیز ارائه می‌گردد. مهم‌ترین این شاخص‌ها عبارت‌اند از:

GFI^۱، AGFI^۲، RMSEA^۳.

خروجی نرم‌افزار AMOS نمودار شماره (۱)، مدل اندازه‌گیری مشارکت والدین در آموزش مجازی را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. با توجه به نتایج این نمودار، چون مقدار RMSEA نیز کوچک‌تر از ۱/۱ می‌باشد. در نتیجه می‌توان نتیجه گرفت، مدل از برازش مناسبی برخوردار است.

شکل ۲. مدل اندازه‌گیری مشارکت والدین در آموزش آنلاین با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری در حالت تخمین استاندارد

مشارکت والدین اثرگذار است. در نهایت تحت تأثیر مشارکت والدین در فرایند آموزش مجازی دوره ابتدایی پیامدهای چون؛ مشارکت به عنوان یک ضرورت اجتماعی و مدنی و بهبود فرایند یاددهی - یادگیری، حاصل می‌آید. محققان پژوهش حاضر موفق به استخراج ۶ مؤلفه اثرگذار در تحقیق شده‌اند که به منظور تأیید روابط مابین متغیرهای پژوهش در زیر به تفسیر مدل‌های معادلات ساختاری هر یک از متغیرها و ابعاد آن پرداخته می‌شود.

مبتنی بر نمودار شماره (۱)، می‌توان عنوان داشت که مشارکت والدین در فرایند آموزش مجازی دوره ابتدایی متأثر از موجبات علی (مراقبت آموزشی، نظارت و کنترل فرزندان)، زمینه‌های مشارکت والدین (عوامل نهادی و زیرساختی، استفاده از توانایی‌های والدین در اجرای مناسب برنامه درسی و حمایت از یادگیری فرزندان) و راهکارهای ارتقاء مشارکت والدین (روش‌های تعاونی و کمک‌رسانی و روش‌های مبتنی بر فعالیت‌های اجتماعی) است. شرایط محیطی (نگرش و رفتار فردی و ساختاری) به نوبه خود بر راهکارهای ارتقاء

¹ Goodness of Fit Index
² Adjusted Goodness of Fit Index
³ Root Mean Square Error of Approximation

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل به کمک نرم‌افزار AMOS ۲۴

شاخص برازش	میزان	ملاک	تفسیر
X2	۵۸۲/۳۴ با درجه آزادی ۲۳۱	X2/DF = ۲/۵۲ کمتر از ۳	برازش مطلوب
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۲	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	۰/۹۱	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۲	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۵	کمتر از ۰/۰۸	برازش مطلوب
شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI)	۰/۳۷	بیشتر از ۰/۰۵	برازش مطلوب

شاخص دیگر نیکویی برازش است نیز ۰/۰۵ می‌باشد که با توجه به اینکه کمتر از ۰/۰۸ است، قابل قبول بوده و نشان‌دهنده تأیید مدل پژوهش می‌باشد. دیگر شاخص‌های نیکویی برازش برای معادلات ساختاری بدین صورت است که مقدار شاخص توکر- شاخص برازش تطبیقی (CFI) ۰/۹۲ و شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI) ۰/۳۷ است که همگی نشان‌دهنده برازش نسبی و تأیید مدل مشارکت والدین می‌باشد.

با توجه به مدل شماره (۱)، می‌توان فرضیات پژوهش را مورد بررسی قرار داد. در جدول شماره (۴)، نتایج این بررسی آورده می‌شود.

برای آزمون اینکه مدل اندازه‌گیری مشارکت والدین از برازش مناسبی برخوردار است؛ از شاخص‌های برازش مدل استفاده شد. در مدل‌یابی معادلات ساختاری با تأکید بر نرم‌افزار AMOS باید برای تعیین برازش مدل از سه شاخص برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد استفاده کرد. بر اساس نتایج جدول شماره (۳)، مقدار آماره X2 برابر با ۵۸۲/۳۴ با درجه آزادی ۲۳۱ برابر با ۲/۵۲ است. با توجه به این که این مقدار کمتر از ۳ قرار دارد که نشان‌دهنده تأیید مدل می‌باشد. شاخص نیکویی برازش (GFI) ۰/۹۲ است که نشان‌دهنده قابل قبول بودن این میزان برای برازش مطلوب مدل است. مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) که

جدول ۴. معناداری فرضیات پژوهش

نتیجه شدت رابطه ضریب مسیر	سطح خطا	متغیر مکنون	جهت فرضیه	متغیر مکنون
تائید متوسط	۰.۲۹	۰.۰	<---	راهکارهای ارتقاء مشارکت والدین
تائید قوی	۰.۳۸	۰.۰	<---	زمینه‌های مشارکت والدین
تائید قوی	۰.۵۲	۰.۰	<---	مشارکت والدین
تائید قوی تا قوی	۰.۳	۰.۰	<---	راهکارهای ارتقاء مشارکت
تائید متوسط	۰.۲۸	۰.۰	<---	مشارکت والدین
تائید متوسط	۰.۲۴	۰.۰	<---	پیامدهای مشارکت

والدین رابطه معنادار مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۵۲ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر قوی می‌باشد. رابطه راهکارهای ارتقاء مشارکت با پیامدهای مشارکت رابطه معنادار مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۳ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر متوسط تا قوی می‌باشد. رابطه جنبه‌های مشارکت بر مشارکت والدین رابطه معنادار مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۲۸ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر متوسط می‌باشد. رابطه مشارکت والدین بر پیامدهای مشارکت رابطه معنادار

بر مبنای داده‌های جدول شماره (۴)، می‌توان فرضیات پژوهش را مورد بررسی قرار داد.

رابطه زمینه‌های مشارکت والدین با راهکارهای ارتقاء مشارکت والدین رابطه معنادار مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۲۹ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر متوسط می‌باشد. رابطه شرایط مداخله‌گر با زمینه‌های مشارکت والدین رابطه معنادار مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۳۸ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر متوسط می‌باشد. رابطه راهکارهای ارتقاء مشارکت با مشارکت

مثبت می‌باشد. ضریب مسیر در این رابطه برابر با ۰.۲۴ می‌باشد که حکایت از اندازه اثر متوسط می‌باشد. برای مقایسه دیدگاه افراد نمونه در مورد بررسی وضعیت مشارکت والدین در آموزش آنلاین به تفکیک مناطق ۱ و ۱۹، از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد و نتایج طبق جدول شماره (۵) گزارش شد.

جدول ۵. مقایسه دیدگاه مدیران، معلمان و والدین در مورد بررسی وضعیت مشارکت والدین در آموزش آنلاین به تفکیک مناطق ۱ و ۱۹

متغیرها	منطقه ۱۹	منطقه ۱
حمایت از یادگیری فرزندان	۲/۷۳	۰/۸۸
حمایت عاطفی	۴/۴۰	۰/۷۸
مشارکت والدین در آموزش مجازی	۲/۹۵	۱/۰۱
مراقبت از فرزندان	۴/۱۲	۰/۶۲
کنترل فرزندان	۳/۸۱	۰/۸۴
موجبات علی	۳/۹۷	۰/۶۲
عوامل نهادی و زیرساختی	۲/۸۲	۰/۸۶
اجرای مناسب برنامه درسی	۳/۵۷	۰/۸۶
کمک به یادگیرندگان	۴/۵۲	۰/۸۷
عوامل زمینه‌ای	۳/۶۴	۰/۶۸
راهنماها	۳/۱۷	۰/۹۶
مداخله‌گرها	۳/۶۰	۰/۶۰
نتایج یادگیرندگان (پیامدهای فردی)	۴/۱۱	۰/۹۶
پیامدهای سازمانی	۳/۳۰	۰/۶۲
پیامدها	۳/۸۲	۰/۷۷

جدول ۶. نتایج آزمون معناداری تحلیل واریانس چندگانه در گروه‌های مورد مطالعه

منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
حمایت از یادگیری فرزندان	۷/۳۳	۱	۷/۳۳	۸/۴۵	۰/۰۰
حمایت عاطفی	۱/۱۸	۱	۱/۱۸	۲/۰۵	۰/۱۵
مشارکت والدین در آموزش مجازی	۵/۳۹	۱	۵/۳۹	۴/۸۵	۰/۰۲
مراقبت از فرزندان	۱/۴۶	۱	۱/۴۶	۳/۶۴	۰/۰۵
کنترل فرزندان	۰/۳۴	۱	۰/۳۴	۰/۴۷	۰/۴۹
موجبات علی	۰/۸۰	۱	۰/۸۰	۲/۲۰	۰/۱۳
عوامل نهادی و زیرساختی	۰/۰۳	۱	۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۸۲
اجرای مناسب برنامه درسی	۱۳/۱۱	۱	۱۳/۱۱	۱۵/۲۳	۰/۰۰
کمک به یادگیرندگان	۱/۱۲	۱	۱/۱۲	۱/۵۰	۰/۲۲
عوامل زمینه‌ای	۲/۲۴	۱	۲/۲۴	۵/۰۵	۰/۰۲
راهنماها	۱/۳۷	۱	۱/۳۷	۱/۶۱	۰/۲۰
مداخله‌گرها	۰/۷۸	۱	۰/۷۸	۱/۸۳	۰/۱۷
نتایج یادگیرندگان (پیامدهای فردی)	۵/۶۵	۱	۵/۶۵	۷/۱۵	۰/۰۰
پیامدهای سازمانی	۰/۱۲	۱	۰/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۸
پیامدها	۲/۴۱	۱	۲/۴۱	۴/۷۰	۰/۰۳

متغیر میانجی، مستقل و مداخله‌گر رادارند در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرند. در گزارش جدول شماره (۳)، مشخص می‌شود که بار عاملی این متغیر نیست به ابعاد خود قابل قبول می‌باشد. بنابراین می‌توان عنوان داشت که دو مؤلفه ارتقاء تجربیات آموزشی کودکان و حمایت عاطفی به درستی برای متغیر مشارکت والدین تبیین شده‌اند. همان‌طور که کارتل و همکاران^۱ (۲۰۲۲)، در پژوهش خود بیان کرد در فرآیند آموزش از راه دور، روابط عاطفی و هماهنگی نرم بین والدین و فرزندان، برای بهبود نتایج یادگیری مورد نیاز است. او همچنین به نقش مستقیم والدین به‌عنوان معلمان جایگزین در خانه؛ اذعان می‌دارد که این مشارکت باعث افزایش آگاهی و یادگیری دانش‌آموزان می‌شود [۲۹]. بر اساس نتایج مطالعه راو^۲ [۳۰]، تأثیرات آموزش آنلاین شامل اضطراب، ناپختگی، عدم انگیزه و مشارکت و عدم ساختار مناسب تجهیزات آموزشی است. به دلیل این تأثیرات، دانش‌آموزان به انعطاف‌پذیری و حمایت بیشتر والدین و معلمان برای افزایش انگیزه نیازمندند بنابراین استراتژی مشارکت والدین می‌تواند انگیزه دانش‌آموزان را افزایش دهد، نتایج یادگیری را بهبود بخشد، و رضایت دانش‌آموزان را از دوره‌های آنلاین افزایش دهد [۳۱]. والدین باید در اندیشه و عمل با یادگیری آنلاین دانش‌آموزانشان همکاری کنند تا دانش‌آموزان فعالانه در آموزش آنلاین مشارکت کنند [۳۲]. این مطالعه پایه‌ای را برای توسعه شیوه‌های رایج برای برآورده کردن بهترین روش‌های یادگیری عاطفی اجتماعی کنونی فراهم می‌کند.

مؤلفه جنبه‌های مشارکت والدین که شامل مراقبت آموزشی، نظرات و کنترل فرزندان می‌باشد؛ این متغیر بر روی مشارکت والدین اثر مستقیم داشته است. در راستای نتایج این فرضیه می‌توان به مطالعات بوب و جینز^۳ (۲۰۲۰) اشاره کرد آن‌ها نشان دادند که والدین به سبب احساس ضرورت در فرایند یادگیری بر میزان مشارکت خود در روند آموزش کودکان در خانه افزوده‌اند [۳۳]. در واقع استفاده از یادگیری آنلاین آسان و در دسترس است، به‌صورت آنلاین و آفلاین می‌توانند آموزش‌ها را پیش ببرند - در هر کجا و همه‌جا - و در شرایط اضطرار این آموزش‌ها می‌تواند عملکرد و شایستگی را بهبود می‌بخشد [۳۴]. لوب^۴ (۲۰۲۰) نیز در پژوهش خود به جنبه‌های نظارتی و مراقبتی والدین اشاره می‌کند و بیان می‌دارد که دانش‌آموزان تمایل دارند در کلاس‌های آنلاین شیطنت کنند، زیرا به راحتی حواسشان پرت می‌شود و

در بخش اول، نتایج فن آماری تحلیل واریانس، نشان داد که اثر اصلی عامل بین گروهی بر حمایت از یادگیری فرزندان ($F_{(1, 226)} = 8/457P < .0/05$) مشارکت والدین در آموزش مجازی ($F_{(1, 226)} = 4/856P < .0/05$)، اجرای مناسب برنامه درسی ($F_{(1, 226)} = 3/649P < .0/05$)، عوامل زمینه‌ای ($F_{(1, 226)} = 5/05P < .0/05$)، نتایج یادگیرندگان (پیامدهای فردی) ($F_{(1, 226)} = 7/151P < .0/05$) پیامدها ($F_{(1, 226)} = 4/7 P < .0/05$) از لحاظ آماری معنادار بود. مقایسه میانگین نظرات افراد نمونه در متغیرهای معنادار نشان داد که در زمینه حمایت از یادگیری فرزندان و در کل مشارکت والدین و عوامل زمینه‌ای، نتایج یادگیرندگان (پیامدهای فردی) و پیامدها در آموزش مجازی، میانگین نمرات افراد نمونه در منطقه ۱ بیشتر از منطقه ۱۹ می‌باشد. در مؤلفه‌های کمک به یادگیرندگان ($F_{(1, 226)} = 1/507P > .0/05$)، راهبردها ($F_{(1, 226)} = 1/610P > .0/05$)، مداخله‌گرها ($F_{(1, 226)} = 1/837P > .0/05$)، پیامدهای سازمانی ($F_{(1, 226)} = 0/304 P > .0/05$) از لحاظ آماری معنادار نبود.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به منظور اعتباریابی مدل پیشایندها، عوامل مؤثر و پسایندهای مشارکت والدین در فرایند آموزش آنلاین مدارس ابتدایی در منطقه ۱ و ۱۹ شهر تهران انجام شده است. این مطالعه مبتنی بر اهمیت موضوع آموزش آنلاین می‌باشد. نبود الگوی مقایسه‌ای و بومی در این زمینه لزوم تأکید بر این موضوع محسوب می‌شود. در این زمینه هریک از متغیرهای استخراجی باید در هریک از شاخص‌های نیکویی برازش از اندازه مناسب و تعریف شده‌ای برخوردار باشند. از سویی روابط مابین متغیرهای پژوهش در واقع فرضیات پژوهش را تشکیل می‌دهند که رابطه رگرسیونی مابین آن‌ها با اندازه اثر یا R2 بیان می‌شود. در زیر به هریک از این مؤلفه‌ها و برازش آن‌ها پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است که بررسی مابین متغیرهای پژوهش همگی بر مبنای معادلات ساختاری که شرح مفصل آن در بخش روش تحقیق آمده است بیان می‌شود.

مؤلفه‌های مشارکت والدین دو مؤلفه ارتقاء تجربیات آموزشی کودکان و حمایت عاطفی در واقع مدل اصلی و متغیر وابسته تحقیق می‌باشد که توسط متغیرهای دیگر پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد، سایر متغیرهای پژوهش که نقش

¹ Kartel, Charles, Xiao & Sundi

² Rowe

³ Bubb & Jones

⁴ Loeb

بهره‌گیری از شیوه‌های ارائه چندگانه محتوا، داشتن تعامل با آموزش‌دهندگان دیگر، بیان انتظارات شفاف و روشن از اولیاء و دانش‌آموزان، دادن آزادی انتخاب در شیوه ارائه تکالیف، اراده بازخوردهای مداوم و فوری برای دادن انگیزه بیشتر، استفاده از گفتگوی زنده و ویدئوکنفرانس و راهنمایی والدین در خصوص این‌که تا چه حد فرزندان‌شان را در یادگیری برخط حمایت کنند، می‌تواند یادگیری برخط را موفقیت‌آمیزتر کند [۴۰].

مؤلفه حمایت از یادگیری دانش‌آموزان، استفاده از توانایی‌های والدین در اجرای مناسب برنامه درسی و تقویت عوامل زیرساختی، تحت عنوان سازه عوامل زمینه‌ای: این مؤلفه در تناسب با مدل مفهومی و نیز مدل کمی برازش شده، رابطه اثرگذار بر روی متغیر راهکارهای مشارکت والدین دارد. پژوهش‌ها در این زمینه بیان می‌کنند که نبود جنبه‌های حمایتی و توانایی والدین و همچنین زیرساخت‌های معیوب می‌تواند باعث ریزش عملکردی در زمینه مشارکت والدین شوند. درواقع اینکه چگونه می‌توان فضای مناسبی را به لحاظ استانداردهای محیطی و روانی برای فرزندان محیا نمود دارای اهمیت بسیار زیادی است. درواقع جامعه مدرن به متخصصانی نیاز دارد که آماده عمل در یک محیط به سرعت در حال تغییر باشند. استفاده از فناوری‌های واقعیت افزوده AR و واقعیت مجازی VR یکی از حوزه‌های کلیدی توسعه حرفه‌ای در آینده نزدیک است [۴۱]. بایستی به سیستم‌های آموزشی کارآمدتر که نوآوری‌ها را محدود نکند و درواقع به سیستمی که بیشتر کنجکاوی کودکان در مورد دنیای در حال تغییر را نشان می‌دهد دسترسی داشت [۴۲]. پژوهش وان لیزردون و همکاران^۵ (۲۰۲۳) بر تقویت نرم‌افزارهای آموزشی تأکید دارد، آن‌ها بیان می‌کنند که آموزش‌های مجازی نویدبخش است زیرا می‌تواند در آینده به همان اندازه آموزش حضوری مؤثر باشد، آن‌ها یادآور می‌شوند که بایستی کارهای زیادی در این راستا انجام پذیرد تا این امر به واقعیت تبدیل شود [۴۳]. علاوه بر این، به گفته دانش‌آموزان، آموزش آنلاین سرگرم‌کنندگی کمتری دارد و درک مطالب آموزشی دشوار است زیرا عدم تعامل مستقیم بین معلمان و دانش‌آموزان بر این امر دامن زده و مشکلات دانش‌آموز در طول یادگیری آنلاین تحت تأثیر عوامل متعددی قرار

معلمان نمی‌توانند بر کارهایی که آن‌ها پشت پرده انجام می‌دهند نظارت کنند [۳۵]. بنابراین والدین در این بین به‌عنوان مهم‌ترین مهره نظارتی آموزشی در نظر گرفته می‌شوند. به‌نحوی که بنا به گفته گروس و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، مشارکت والدین در یادگیری اولیه به‌عنوان یک مسئولیت مشترک بین مدرسه و والدین تعریف شده است [۳۶]. در این راستا یافته‌های پژوهش بارخدا و همکاران^۲ [۳۷]، نشان می‌دهند که نقش اولیاء در اجرای صحیح این آموزش‌ها بسیار مشخص است، چون اگر اولیاء نباشند نه تنها معایب آموزش مجازی تشدید می‌شود؛ بلکه دانش‌آموزان از مزایای این نوع آموزش بی‌بهره می‌مانند، آن‌ها با بااهمیت شمردن نقش اولیاء بیان می‌دارند که توجه به توانایی‌ها و قابلیت‌های والدین در فرایند آموزش و تدریس و نظارت و مراقبت از فرزندان لازم و ضروری است، چون اگر والدین محیطی آرام و مناسب برای فرزندان محیا نکنند و هنگام تدریس معلم بر ساعت و ورود و خروج دانش‌آموزان به کلاس درس نظارت نکنند، دانش‌آموزان با مشکلاتی از قبیل جدی نگرفتن آموزش‌ها مواجه خواهند شد. همچنین مضامینی مانند بی‌انگیزه بودن دانش‌آموزان نسبت به برنامه‌های انتقال مطالب از جمله شاد، افت تحصیلی برخی دانش‌آموزان به دلیل جدی نگرفتن آموزش‌های مجازی و همچنین به دلیل وجود نواقصی مانند سرعت کند برنامه‌ها و زیرساخت‌های آموزشی و حتی عدم وجود امکانات برای برقراری ارتباط دوسویه و به‌طور هم‌زمان نشان می‌دهد که برنامه شاد انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری را کاهش می‌دهد و باید از برنامه‌های جایگزین و مکمل برای آموزش استفاده کرد تا انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری افزایش یابد [۳۸]. در این راستا پژوهش مورانیدو و همکاران^۳ (۲۰۲۰)، با تأکید به اینکه دانش‌آموزان در آموزش مجازی بی‌انگیزه و مسئولیت‌ناپذیر هستند و بازخورد مثبت متناسب با موفقیت و پیشرفت تحصیلی دریافت نمی‌کنند نیاز به حمایت تام از طرف والدین دارند، بنابراین با توجه به اینکه نقش اولیاء بسیار حیاتی است پیشنهاد می‌شود که اولیایی که فاقد توانایی‌های لازم هستند در دوره‌های آشنایی با آموزش مجازی حضور پیدا کنند تا بتوانند به فرزندان خود کمک کنند [۳۹]. در راستای مقاله اسنلینگ و فینگل^۴ (۲۰۲۰)، شیوع ویروس کرونا و روی آوردن مدارس به یادگیری برخط، ایده‌هایی برای اثربخشی بیشتر آموزش مجازی مطرح کردند. آموزش دانش‌آموزان و والدین درباره نحوه ورود به شبکه،

¹ Gross, Bettencourt & Taylor

² Barkhoda & Karami

³ Mouratidou, Karamavrou, Karatza & Schillinger

⁴ Snelling & Fingal

⁵ van Ijzendoorn, Stevens & Bakermans-Kranenburg

برنامه‌دردسی موظفانند عوامل سطح بالاتر را برای تأثیرگذاری بر کل آموزش و یادگیری در مدرسه در نظر بگیرند. رهبران برنامه‌دردسی که به‌عنوان هدایت‌کننده مدارس عمل می‌کنند، باید در مورد چالش‌ها و روندهای جامعه آگاه باشند و نقاط قوت و ضعف را شناسایی کنند تا طبق آن محتوای آموزشی مدارس خود را تنظیم کنند [۵۰]. مجریان بایستی یک نقشه راه برای بهبود سواد دیجیتالی و زیرساخت‌های فنی و پشتیبانی کافی، دشواری ارزیابی دانش‌آموز را شناسایی می‌کنند و ویژگی‌های منحصره‌فرد جمعیت این کشور را در نظر می‌گیرند [۳۱]. یافته‌های این بخش همخوان با پژوهش شفيعی سروسناني و درفش^۵ (۱۴۰۱) می‌باشد، آن‌ها در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که با توجه به لزوم تدریس در فضای مجازی در کلیه مقاطع خصوصاً دوره ابتدایی پیشنهاد می‌گردد، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی ابتدا زیرساخت‌های فناورانه لازم را برای متولیان عرصه تعلیم و تربیت فراهم سازند و اقداماتی همچون شناخت سیستم اطلاعات مدیریت در برنامه شاد و نحوه استفاده مطلوب از آن، ایجاد فضای تدریس دوطرفه، ایجاد سیستم ارزشیابی دانش‌آموزی، ارتقاء سرعت برنامه‌ها و غیره را به‌صورت اثربخش در دستور کار خود قرار دهند تا نتایج اثربخش در چنین سیستم‌هایی نیز به‌وضوح قابل‌مشاهده باشد [۵۱].

مطالعه‌ای توسط بکستر و تو^۶ [۵۲] انجام گرفت، این مطالعه تلاش‌های سه مدرسه را برای ارتباط با خانواده‌ها از طریق رسانه‌های اجتماعی به‌منظور افزایش مشارکت خانواده در یادگیری کودکان نشان می‌دهد. این روش دارای محدودیت‌هایی بود که رهبران این محدودیت را شناسایی کردند و با همکاری با معلمان کلاس درس و دانش‌آموزان به دنبال اصلاح آن بودند. رهبران و معلمان پست‌های رسانه‌های اجتماعی را برای حمایت بهتر از خانواده‌ها برای صحبت با فرزندانشان در مورد یادگیری، کمک به دانش و تجربیات والدین خودتنظیم کردند. رهبران و معلمان بر تقویت عاملیت دانش‌آموزان در ایجاد پست‌ها تمرکز کردند تا بتوانند به‌طور مؤثرتری در مورد یادگیری خود با خانواده‌هایشان بحث کنند. با متمرکز کردن دانش‌آموزان به‌عنوان توسعه‌دهنده پست‌های رسانه‌های اجتماعی، مدرسه به‌جای اینکه به‌عنوان منبع اصلی یادگیری به تصویر کشیده شود، به یک پشتیبان جانبی برای

دارد [۴۴]. تجزیه‌وتحلیلی که توسط خو و همکاران^۱ (۲۰۲۴)، در زمینه بررسی مشکلات روان‌شناختی دانش‌آموزان بر اساس آموزش آنلاین انجام گرفت نشان داد که مشارکت و کمک والدین در آموزش‌های مجازی در رفع مشکل دانش‌آموزان منزوی بسیار تأثیرگذار بوده، آنان خاطر نشان کردند که مشاوره روان‌شناختی هدفمندی برای این دانش‌آموزان و خانواده‌هایی که تسلط ضعیفی بر رایانه دارند و از نظر اقتصادی کم‌درآمد هستند، ضروری به نظر می‌رسد [۴۵]. این مطالعه در راستای پژوهشی توسط وانگ و زو^۲ (۲۰۲۳) و آلوی و ماماتانا^۳ (۲۰۲۳)، انجام گرفت مبنی بر این‌که آموزش‌هایی برای ارائه نقش والدین در فرایند کمک به یادگیری آنلاین به‌طور رسمی وجود ندارد. آن‌ها همچنین به همکاری بین دولت، معلمان و مدیران مدارس برای تسهیل در کار معلمانی که درک درستی از ساخت فیلم‌های آموزشی ندارند تأکید دارند [۴۶، ۴۷]. در واقع نقش مدیر مدرسه برای تقویت زیرساخت‌های فناوری بسیار مهم است و برای داشتن یک رهبری مؤثر به‌خصوص در قرن بیست و یکم، داشتن دانش و توانایی‌های تکنولوژی و درک مسائل حائز اهمیت است، و بایستی چنین مهارت‌های تکنولوژیکی را برای اجرای بهتر به‌کارگیرند [۴۸]. پژوهشی که توسط سوچاروو و همکاران^۴ [۴۹]، انجام گرفت استفاده از زیرساخت‌ها را در مشارکت بهتر والدین نشان می‌دهد؛ آن‌ها بیان می‌کنند که رویکردهای صحیح استفاده شده مطمئناً از رسانه‌های آموزش از راه دور که در همراهی کودکان برای یادگیری استفاده می‌شود، جدا خواهد بود. نتایج پژوهش موفق این پژوهشگران به آشکارسازی تأثیر مشارکت و انگیزه والدین بر استفاده از رسانه‌های آموزش از راه دور شد. مطالعه آن‌ها شواهد تجربی ارائه می‌کند که نشان می‌دهد فیلم‌های آموزشی، به‌طور مثبت بر انگیزه والدین در کمک به فرآیند یادگیری کودکان تأثیر می‌گذارد. استفاده از کودکان از کاربرگ‌ها همچنین بر انگیزه والدین در کمک به فرآیند یادگیری کودکان تأثیر مثبت دارند. آن‌ها به عوامل مدرسه پیشنهاد می‌کنند که برای دستیابی به نتیجه یادگیری بهینه، استفاده از فیلم‌های آموزشی و کاربرگ‌های کودکان را بهینه کنند. افزایش توانایی‌ها و دانش از طریق منابع اطلاعاتی مختلف و همچنین بودن با سایر همکاران در فضاهای آنلاین منجر به یادگیری بدیع و جدید می‌شود [۴۸]. بنابراین می‌توان گفت مجریان

¹ Xu, Wang & Zou

² Wang & Zou

³ Alwi & Mumtahana

⁴ Sujarwo, Kusumawardani & Nurmalarari

⁵ Shafi'i Sarostani & Darfash

⁶ Baxter & Toe

خود بیان می‌کند که چالش‌هایی که ممکن است بر مشارکت والدین در محیط‌های یادگیری از راه دور تأثیر بگذارد می‌تواند منابع اقتصادی [۵۸]، عدم دسترسی به اینترنت [۵۹]، عدم علاقه به استفاده از فناوری‌ها [۶۰] و داشتن خودکارآمدی پایین والدین در استفاده از فناوری‌های دیجیتالی باشد [۶۱]. اگرچه برخی از مطالعات نشان داده‌اند که به دلیل فشارهای وارده بر زندگی والدین، احساسات و رفتارهای منفی آن‌ها اثرات نامطلوبی بر کودکان دارد [۶۲]. نگرانی همچنین بر دانش‌آموزانی که به اینترنت دسترسی ندارند (حومه شهرها)، یا محیط‌های مساعدی برای آموزش‌ها ندارند متمرکز است؛ زیرا این کمبودها مانعی برای ادامه یادگیری مجازی آن‌ها خواهد بود. وقتی دانش‌آموزانی وجود داشته باشند که نتوانند یادگیری را به‌طور مؤثر دنبال کنند، این امر به شکست دانش‌آموزان در کسب نمرات می‌انجامد [۶۳]. همان‌طور که مطالعه مشایخ، نصیری جرمشتی^۴ (۱۴۰۱) نشان داد، ضعف امکانات زیرساختی و ضعف مهارت‌های والدین در استفاده از این آموزش‌ها عوامل مداخله‌گر در این آموزش‌ها بود [۶۴].

دوره‌های آموزش آنلاین عمومی اغلب با توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان در آموزش با مشکل مواجه است و دانش‌آموزانی که مشکلات کلاس درس را درک نمی‌کنند، اغلب در یادگیری از طریق پلتفرم‌های آموزش آنلاین نواورانه مشکل دارند. در حال حاضر، برخی از وب‌سایت‌های آموزش آنلاین خدمات درستی را ارائه نمی‌دهند و هزینه‌ها بسیار زیاد است [۶۵]. در آموزش آنلاین فشار مضاعف بر والدین وارد می‌شود، همچنین والدین دریافتند که آموزش آنلاین مؤثرتر از آموزش آنلاین است، و این ادراک به‌طور قابل توجهی بین مناطق جغرافیایی، مناطق زندگی، و انواع مدرسه متفاوت است. یافته‌های زو و همکاران^۵ (۲۰۲۳) نشان می‌دهد که اجرای ناگهانی آموزش آنلاین سراسری، چالش‌های زیادی را ایجاد خواهد کرد و همچنین پیامدهای عملی را برای کشورهایی که آموزش آنلاین را در شرایط اضطرار انجام می‌دهند، ارائه خواهد کرد [۶۶].

باوجود پشتیبانی نظری این فرضیه در مطالعه حاضر این فرضیه به سبب ماهیت متغیرها و نیز نبود اهمیت و ضرورت گویه‌های مربوط به این متغیر از دید والدین در اثربخشی آموزش آنلاین نقشی نداشته است.

پیامدها نیز مؤلفه اثرگذار دیگر مشارکت والدین می‌باشد. این مؤلفه از دو مؤلفه مشارکت به‌عنوان یک ضرورت

یادگیری تبدیل شد. با بهبود فناوری و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی مجازی تعاملی، دانش‌آموزان می‌توانند یک تجربه یادگیری لذت‌بخش، رضایت‌بخش و مؤثر داشته باشند که شایستگی بین فرهنگی آن‌ها را توسعه می‌دهد و از انگیزه آن‌ها حمایت می‌کند [۵۳]. این مباحث تحت تأثیر عناصر زیرساختی و نهادی و برنامه‌های جانبی شکل می‌گیرد.

مؤلفه راهکار مشارکت والدین نیز یکی دیگر از مؤلفه‌های اثرگذار بر مشارکت والدین می‌باشد. چنین گزارشی در یافته‌های پژوهش زارعی، دهقانی، صالحی و محمدی‌پویا^۱ (۱۳۹۹) نیز مشخصاً دیده می‌شود. نویسندگان مقاله بر این امر اذعان دارند که برنامه‌های مشارکتی همواره از زوایای متفاوت اجتماعی مطرح می‌شوند که دارای ۶ بعد اثرگذار می‌باشد که شامل استفاده از فن‌آوری اطلاعات، برنامه آموزشی خانواده، امکانات مدرسه، امکانات محیطی، ویژگی والدین در زمینه‌های مشارکتی، و برنامه‌های مشارکتی تدوین‌شده در مدرسه می‌باشد. از سویی به لحاظ اجتماعی هیچ راهکاری از سوی مدارس در جهت ارتباط پایدار با سازمان‌های اجتماعی موجود در جامعه در نظر گرفته نشده است. باید گفته شود که این مهم به‌مثابه حلقه مفقود در نظام آموزشی کشور ما محسوب می‌شود [۵۴]. همچنان که محمدی‌پرچینی و همکاران^۲ (۱۳۹۵) نشان دادند؛ والدین اغلب نسبت به مشارکت در روند آموزش کودکان خود بی‌علاقه نبوده‌اند اما نبود ساختارهای مشارکتی، باورهای نادرست فرهنگی، سازه‌های معیوب اقتصادی و اجتماعی از جمله مواردی می‌باشد که مانع مهم این امر قلمداد می‌گردد [۵۵]. همان‌طور که الهیاتی و همکاران^۳ (۲۰۲۳) در مقاله خود بیان کردند؛ مقامات دولتی و دانشگاه‌ها باید سیاست‌هایی را اجرا کنند که خانواده‌ها و دانش‌آموزان در طول دوران آموزش‌های مجازی که به خاطر شرایط اضطرار در خانه مانده‌اند و با مشکلات مالی مواجه هستند، حمایت کند، مانند معافیت از شهریه، تخفیف در هزینه‌ها، بسته‌های کمک مالی و خدمات اینترنت رایگان. در صورت اصلاح چنین روندهایی می‌توان عنوان داشت که مشارکت یک عملکرد اجتماعی مطلوب در مدارس خواهد بود [۵۶].

مؤلفه مداخله‌گر این مؤلفه تحت عامل مؤلفه محیطی مطرح می‌شود. این مؤلفه نیز در تمامی شاخص‌های برآزش از اندازه استاندارد برخوردار می‌باشد. این فرضیه یادآور مطالعات [۵۷]، می‌باشد وی در مطالعه

¹ Zarei, Dehghani, Salehi & Mohammadi Poua

² Mohammadi Parchini, Karimi, Mohammadi & Rezaei

³ Elhaty & Elhadary

⁴ Mashayekh & nasere

⁵ Zhu, Liu & Hong

تصمیم‌گیری‌های مربوط به دوره آنلاین مشارکت دهند، (۲) والدین تحصیل کرده، با توجه به چالش‌های یادگیری آنلاین و راه‌هایی که آن‌ها می‌توانند از دانش‌آموزان خود حمایت کنند، (۳) با ارسال دعوت‌نامه‌های خاص برای مشارکت با والدین ارتباط منظم برقرار کنند، و (۴) با ارسال ایمیل منظم به والدین، در فعالیتهای نظارتی خود از آن‌ها کمک بگیرند. طبق نتایج یادگیری آنلاین به والدین و دانش‌آموزان کمک می‌کند تا آموزش‌ها ادامه‌دار باشد و به آن‌ها انعطاف‌پذیری بیشتری در فرآیندهای آکادمیک می‌دهد. این نتایج مشابه نتایجی است که اخیراً توسط چوداری و گارگ^۱ [۶۷]، گزارش شده است؛ آن‌ها بیان کردند که مشارکت فعال والدین در فعالیتهای کودکان بر سازگاری فرزندان در خانه و مدرسه تأثیر گذاشته است و با توجه به این‌که والدین بهترین محرک‌ها و الگوهای رفتاری کودکان هستند، توانسته‌اند فرزندان خود را تشویق کنند تا شفافیت افکار را توسعه دهند و مکالمه روزانه و پیوند سالم والدین را با کودک تقویت کنند. همچنین هال^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان؛ بررسی پدیدارشناسی نقش والدین در حمایت از آموزش و پرورش ویژه و حمایت از نیازهای آموزشی دوران ابتدایی دانش‌آموزان ابتدایی؛ بیان کردند که پیامدی که این مشارکت‌ها داشته است حمایت خانگی در این آموزش‌ها را ضروری کرده است همچنین همکاری معلم و مدیر را برای ارتباط با کیفیت و تعامل ضروری با والدین در رابطه با آموزش فرزندان بیشتر کرده است [۶۸]. بر اساس یافته‌های مطالعه [۶۹]. همکاری‌های راهبردی والدین و مدرسه شامل موارد ذیل شده است (۱) برنامه‌های فرزند پروری تحت حمایت مدرسه برای ارتقای ظرفیت والدین در انجام مسئولیت‌هایشان به‌عنوان محرک‌های یادگیری برای کودکان، (۲) حمایت معلمان از والدین برای بازی و حفظ ارتباط فشرده با کودکان. اطمینان حاصل کنید که والدین می‌توانند به‌طور مؤثر به یادگیری کودکان کمک کنند، (۳) معلمان کانال‌های ارتباطی خوبی برای بحث در مورد چالش‌ها و مشکلات والدین در کمک به یادگیری کودکان دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که همکاری‌های استراتژیک بین والدین و مدارس به‌خوبی اجرا می‌شود و می‌تواند به‌طور مؤثر به یادگیری کودکان کمک کند.

علاوه بر این، این بررسی به والدین محققان، مربیان و سیاست‌گذاران تصویری دقیق و جامع از سناریوهای یادگیری را نشان می‌دهد، که طی آن بایستی این افراد را برای رشد و توسعه آموزش متعهد کند. در مواجهه با محرک‌های

اجتماعی و مدنی، بهبود فرایند یاددهی یادگیری شکل گرفته است. این مؤلفه در معادلات ساختاری مورد تأیید قرار گرفت. این متغیر خاص این تحقیق می‌باشد. و در نمونه‌های دیگر تکرار نشده است. با توجه به آنچه ارائه شد می‌توان عنوان داشت که مدل بومی مشارکت والدین در آموزش آنلاین و روند یادگیری کودکان ابتدایی در مناطق ۱ و ۱۹ شهر تهران از نظر روایی و پایایی سازه به‌عنوان ابزار مطلوبی قلمداد می‌شود. در این بخش می‌توان ادعا داشت که محققان طی مقاله مستخرج شده از رساله دکترا در همین حیطه موفق به ساخت ابزار مناسب برای سنجش مشارکت والدین و نحوه یادگیری کودکان ابتدایی شده‌اند.

بر اساس مطالعه حاضر می‌توان استدلال کرد که والدین بیشتر به نحوه یادگیری دانش‌آموزان علاقه‌مند بودند تا به آنچه که یاد می‌گرفتند. این یافته‌ها گواه علاقه والدین به مسائل تربیتی است و به مدارس این پیام را می‌دهد که حتی پس از بازگشت به روال قدیم و حضوری شدن آموزش‌ها، در میان گذاشتن مسائل آموزشی با والدین بسیار مهم خواهد بود. ابتکار مدارس در این راستا می‌تواند به به‌روزرسانی و تغییرات موردنیاز کمک کند، گفت‌وگو بین معلمان و والدین را تقویت کند و جایگاه عمومی معلمان را ارتقاء دهد. وضعیت جدید فرصت‌های زیادی را برای مدرسه فراهم می‌کند. میانجی‌گری در سیاست و مسائل آموزشی مستلزم این است که کارکنان درک عمیق‌تری از این موضوعات داشته باشند که آن‌ها را قادر می‌سازد فعالیت خود را بر اساس یک منطق آموزشی پایدار قرار دهند. بنابراین، یک فرصت مضاعف برای مدرسه وجود دارد: کارکنان مدرسه برای اطلاع‌رسانی فعالیت خود به والدین، باید یک دیدگاه آموزشی به‌روز و منسجم را تدوین کنند. و فرصتی برای تحقق این چشم‌انداز با به خدمت گرفتن والدین به‌عنوان نیرویی که می‌تواند به تغییر مدرسه کمک کند وجود دارد. از آنجایی که فرآیندهای تغییر آموزشی مدرسه بسیار پیچیده است، والدین می‌توانند به مدرسه کمک کنند تا فرآیند تجدید آموزشی را طی کند و با همکاری قوی بین آن‌ها از آن خارج شود. درنهایت، مطالعه حاضر می‌تواند زمینه را برای مربیان و معلم فراهم کند تا ابزارهایی را باهدف میانجیگری آموزشی بین مدرسه و والدین ایجاد کنند. ما همچنین دریافتیم که والدین به دلیل چندین تصور غلط، درگیر یادگیری دانش‌آموزان خود نبودند. به دنبال این تحقیق و تحقیقات انجام‌شده در محیط‌های حضوری، ما معتقدیم که اگر برنامه‌های آنلاین بخواهند در اجرای مشارکت والدین در برنامه‌های خود موفق باشند بایستی (۱) والدین را در

¹ Chaudhary & Garg

² Hall

- 4- Wang X, Zou Y. Psychological Research of College Students Based on Online Education under COVID-19. *Sustainability*. 2023 Jan 6; 15(2):1040.
- 5- Liang M, Luo J, Zhan S, Zhan H, Wen J, Xue X, Li X. Evaluation of Online Education in the Era of COVID-19 Pandemic: A Review from Students, Parents, and Teachers' Perspectives. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*. 2023 Jan; 22(1):80-98.
- 6- Simonetti I, Tamborra L, Giorgi A, Ronca V, Vozzi A, Aricò P, Borghini G, Sciaraffa N, Trettel A, Babiloni F, Picardi M. Neurophysiological Evaluation of Students' Experience during Remote and Face-to-Face Lessons: A Case Study at Driving School. *Brain Sciences*. 2023 Jan 3; 13(1):95.
- 7- Karabatak S, Polat H. The effects of the flipped classroom model designed according to the ARCS motivation strategies on the students' motivation and academic achievement levels. *Education and Information Technologies*. 2020 May; 25:1475-95.
- 8- Dumford AD, Miller AL. Online learning in higher education: exploring advantages and disadvantages for engagement. *Journal of computing in higher education*. 2018 Dec; 30:452-65.
- 9- Novakovića S, Blaškovičb J, Tomljenović Z. Challenges of Students' Art Education in Digital Environment at the Faculties of Teacher Education in Croatia. *ATEE*. 2023 Jan 3:123.
- 10- Gelineau-Morel R, Dilts J. Virtual education during COVID-19 and beyond. *Pediatric neurology*. 2021 Jun 1; 119:1-2.
- 11- Lawrence KC, Fakuade OV. Parental involvement, learning participation and online learning commitment of adolescent learners during the COVID-19 lockdown. *Research in Learning Technology*. 2021; 29.
- 12- Alharthi M. Parental Involvement in Children's Online Education during COVID-19; a Phenomenological Study in Saudi Arabia. *Early Childhood Education Journal*. 2023 Feb; 51(2):345-59.
- 13- Kazanopoulos S, Tejada E, Basogain X, Mouchritsa M. Inclusion of Students with Special Educational Needs and the COVID-19 Pandemic: The Collaboration of School and Family in Distance Education Conditions. In *Managing Pandemic Isolation with Literature as Therapy* 2023 (pp. 171-188). IGI Global.
- 14- Naseer S, Perveen HZ. Perspective Chapter: Advantages and Disadvantages of Online Learning Courses.

قدرتمندی که آموزش‌ها را مختل می‌کند، این بررسی و مطالعات دیگری هم‌راستای این موضوع، والدین، محققان، متخصصان و ذینفعان را گرد هم می‌آورد تا روندهای آموزش آنلاین را شناسایی کرده و موضوعات کلیدی را از دیدگاه‌های مربوطه خود به‌طور انتقادی تحلیل کنند. این مطالعه تغییرات، فرصت‌ها و چالش‌های پیرامون موضوعاتی مانند آموزش، فناوری‌ها و نتایج یادگیری را از دید والدین بررسی می‌کند و با دستاوردهای یادگیری عاطفی، رفتاری و شناختی همسو می‌شود.

این مطالعه محدودیت‌هایی دارد. اول، ارزیابی مشارکت والدین از دیدگاه معلمان ممکن است ضروری باشد. اگرچه بیشتر کلاس‌های دانش‌آموزان در شرایط اضطرار به‌خصوص شرایطی که به دلیل وجود ویروس کووید-۱۹ به‌صورت کلاس‌های آنلاین انجام می‌پذیرد، اما ارزیابی معلمان از مشارکت والدین در آموزش و تدریس همچنان اهمیت ویژه‌ای دارد. تحقیقات آینده می‌تواند به‌طور جامع تأثیر مشارکت والدین را بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان از زوایای مختلف (دانش‌آموزان، والدین، معلمان) مقایسه کند تا ارتباط بین دانش‌آموزان و والدین، خانه و مدرسه را تسهیل کند. دوم، بررسی جامع تأثیر مشارکت والدین با ابعاد مختلف بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ضروری است. به‌عنوان مثال، تحقیقات آینده می‌تواند تأثیر مشارکت شخصی، درگیری شناختی یا فکری و درگیری رفتاری را بر درگیری یادگیری عاطفی و رفتاری دانش‌آموزان بررسی کند. درنهایت، مطالعات آینده می‌تواند چگونگی ارتقای مشارکت والدین و استفاده از مراقبت والدین را برای ارتقای مشارکت یادگیری و فعالیت‌های تحصیلی مکرر دانش‌آموزان بررسی کند.

منابع

- 1- Bozkurt A, Sharma RC. Education in normal, new normal, and next normal: Observations from the past, insights from the present and projections for the future. *Asian Journal of Distance Education*. 2020 Dec 20; 15(2): i-x.
- 2- Sepulveda-Escobar P, Morrison A. Online teaching placement during the COVID-19 pandemic in Chile: challenges and opportunities. *European Journal of Teacher Education*. 2020 Aug 7; 43(4):587-607.
- 3- Palvia S, Aeron P, Gupta P, Mahapatra D, Parida R, Rosner R, Sindhi S. Online education: Worldwide status, challenges, trends, and implications. *Journal of Global Information Technology Management*. 2018 Oct 2; 21(4):233-41.

- 26- Rajabiian M, Saeedi M, Khakshour A, Saeidi K, Alipour-Anbarani M. Iranian Students' Satisfaction with Virtual Education during the COVID-19 Pandemic: A Systematic Review. *Medical Education Bulletin*. 2023 Mar 1;4(1):625-39.
- 27- Zaini Vand N, Navidi, A. Using the happy system and television teaching in the period of the Corona outbreak: "shortcomings" and "pros and cons". *Educational Innovations*. 2021 June 22; 20(2): 7-34
- 28- Liu F, Black E, Algina J, Cavanaugh C, Dawson K. The validation of one parental involvement measurement in virtual schooling. *Journal of interactive online learning*. 2010 Jun 1;9(2).
- 29- Kartel A, Charles M, Xiao H, Sundi D. Strategies for Parent Involvement During Distance Learning in Arabic Lessons in Elementary Schools. *JILTECH: Journal International of Lingua & Technology*. 2022 Aug 1;1(2).
- 30- Rowe JM. The Post-Pandemic Influence on Social Emotional Learning in the K-12 Music Classroom (Doctoral dissertation, Coastal Carolina University).
- 31- Hazratkulovich MS. Effective Strategies for Teaching Information Security in Online Learning Environments. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*. 2023 May 5;2(5):412-8.
- 32- Cui Y, Ma Z, Wang L, Yang A, Liu Q, Kong S, Wang H. A survey on big data-enabled innovative online education systems during the COVID-19 pandemic. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2023 Jan 1;8(1):100295.
- 33- Bubb S, Jones MA. Learning from the COVID-19 home-schooling experience: Listening to pupils, parents/carers and teachers. *Improving schools*. 2020 Nov;23(3):209-22.
- 34- Jeong J, Franchett EE, Ramos de Oliveira CV, Rehmani K, Yousafzai AK. Parenting interventions to promote early child development in the first three years of life: A global systematic review and meta-analysis. *PLoS medicine*. 2021 May 10;18(5): e1003602.
- 35- Loeb S. How effective is online learning? What the research does and doesn't tell us. *Education Week*. 2020 Mar 20;39(28):17
- 36- Gross D, Bettencourt A.F, Taylor K. et al. What is Parent Engagement in Early Learning? Depends Who You Ask. *J Child Fam Stud*. 2020 Mar 29; 747-760.
- 37- Barkhoda J, Karami P. Analysis of Parents' Lived Experiences of Teaching in Virtual Space (phenomenological study). *Research in Teaching*. 2022 Jun 22;10(2):276-44.
- 15- Lolocia R. Challenges of Parents during Online Learning of Children in the Pandemic Period. *ATEE*. 2023 Jan 3:119.
- 16- Fish RE, Rangel DE, De Arcos N, Friend O. Inequality in the Schooling Experiences of Disabled Children and their Families during COVID-19. In *Disability in the Time of Pandemic* 2023 Jan 26 (Vol. 13, pp. 135-153). Emerald Publishing Limited.
- 17- Van Lancker W, Parolin Z. COVID-19, school closures, and child poverty: a social crisis in the making. *The Lancet Public Health*. 2020 May 1; 5(5): e243-4.
- 18- Liang M, Luo J, Zhan S, Zhan H, Wen J, Xue X, Li X. Evaluation of Online Education in the Era of COVID-19 Pandemic: A Review from Students, Parents, and Teachers' Perspectives. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*. 2023 Jan; 22(1):80-98.
- 19- Avcı Ü, Ergün E. Online students' LMS activities and their effect on engagement, information literacy and academic performance. *Interactive Learning Environments*. 2022 Jan 2; 30(1):71-84.
- 20- Henrich CC, Blackman-Jones R. Parent involvement in preschool. *A vision for universal preschool education*. 2006:149-68.
- 21- Powell DR, Son SH, File N, San Juan RR. Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of school psychology*. 2010 Aug 1; 48(4):269-92.
- 22- Zeynivandnezhad F. Influencing Factors and Relationships between them to enhance the Usage of Digital Technologies by Primary and Mathematics Teachers. *Journal of Curriculum Studies*. 2020 Aug 22; 15(57):65-106.
- 23- Gibbs BG, Marsala M, Gibby A, Clark M, Alder C, Hurst B, Steinacker D, Hutchison B. "Involved Is an Interesting Word": An Empirical Case for Redefining School-Based Parental Involvement as Parental Efficacy. *Social Sciences*. 2021 Apr 29;10(5):156.
- 24- Khosravi R, Nizami M. Analyzing the dimensions and quality of parents' interactions in the process of virtual teaching and learning. *Research in curriculum planning*. 2024 February 20; 19(75): 1-3
- 25- Jafarzadeh A, Taheri M, Abolghasemi M, Abbaspour A. Parents' Participation Model in The Virtual Education Process of Primary Schools: A Qualitative Study During the Covid-19 Pandemic. *Research in Teaching*. 2022 Jun 22;10(2):305-277

- 49- Sujarwo S, Kusumawardani E, Nurmalasari Y. Does the motivation and parent's involvement affect by distance learning media during pandemic covid 19? *Jurnal Cakrawala Pendidikan*. 2022 May 29;41(2):481-93.
- 50- Zhang Z. Contemporary Social Forces Reform the Curriculum Leadership. InSHS Web of Conferences 2023 (Vol. 171, p. 03030). EDP Sciences.
- 51- Shafi'i Sarostani K, Darfash S. Teachers' lived experiences of the quality of the happy program management information system in elementary schools: a phenomenological study. *Research in Curriculum Planning*. 2024 Feb;20;19(75):14-25
- 52- Baxter G, Toe D. 'Parents don't need to come to school to be engaged:'teachers use of social media for family engagement. *Educational Action Research*. 2023 Mar 15;31(2):306-28.
- 53- Shiri S. Interactive cultural activities in virtual study abroad during the pandemic and beyond. *L2 Journal*. 2023;15(2).
- 54- Zarei A, Deghani M, Salehi K, Mohammadi Poua S. Identifying existing strategies to attract parents' participation in secondary schools; Emphasizing Epstein's collaborative dimensions. *New Educational Thoughts*. 2019 Feb; 16(4), 57-89
- 55- Mohammadi Parchini M, Karimi B, Mohammadi L, Rezaei F. Improving parents' participation in primary schools: a cultural perspective, the third national scientific research congress on the development and promotion of educational sciences and psychology, sociology and social cultural sciences of Iran, Tehran. 2015
- 56- Elhaty IA, Elhadary T. Online education in Turkish universities after the earthquake: the pros and cons. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*. 2023 Mar 27;10(4S):330-40.
- 57- Goodall JS. Technology and school-home communication. *International Journal of pedagogies and learning*. 2016 May 3;11(2):118-31.
- 58- Hohlfeld TN, Ritzhaupt AD, Barron AE. Connecting schools, community, and family with ICT: Four-year trends related to school level and SES of public schools in Florida. *Computers & Education*. 2010 Aug 1;55(1):391-405.
- 59- Hollingworth S, Mansaray A, Allen K, Rose A. Parents' perspectives on technology and children's learning in the home: Social class and the role of the habitus. *Journal of Computer Assisted Learning*. 2011 Aug;27(4):347-60.
- 38- shafiei sarvestani M, keshavarzi F, derafsh S. Teachers' Lived experiences of the Quality of the Shad Program Management Information System in Elementary Schools: A Phenomenological Study. *Research in Curriculum Planning*. 2024 Jun 20; 19(75):14-25
- 39- Mouratidou K, Karamavrou S, Karatza S, Schillinger M. Aggressive and socially insecure behaviors in kindergarten and elementary school students: A comparative study concerning gender, age and geographical background of children in Northern Greece. *Social Psychology of Education*. 2020 Feb; 23:259-77.
- 40- Snelling J, Fingal D. Strategies for online learning during a coronavirus outbreak. *Deas, Content and Resources for Leading-Edge Educators*. 10.
- 41- Ivanko EO, Midova VO, Danko OA. VIRTUAL AND AUGMENTED REALITY. APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE LEARNING PROCESS. *Современное педагогическое образование*. 2023(1):132-6.
- 42- Schuck RK, Lambert R, Wang M. Collaborating with parents during COVID-19 online teaching: Special educator perspectives. *Education 3-13*. 2023 Feb 17;51(2):292-305.
- 43- van Ijzendoorn MH, Stevens E, Bakermans-Kranenburg MJ. Development of the virtual-VIPP and a systematic review of online support for families during the COVID-19 pandemic. *Attachment & Human Development*. 2023 Mar 4;25(2):223-39.
- 44- Maryanti R. Response of junior high school students on online learning in suppressing the spread of COVID-19. *ASEAN Journal of Educational Research and Technology*. 2023;2(1):21-8.
- 45- Xu C, Wang X, Zou Y. Exploration of college students' psychological problems based on online education under COVID-19. *Psychology in the Schools*.
- 46- Wang X, Zou Y. Psychological Research of College Students Based on Online Education under COVID-19. *Sustainability*, 2023 January, 15(2), 1040.
- 47- Alwi M, Mumtahana L. The Principal's Strategy in Improving the Quality of Teacher Performance in the Learning Process in Islamic Elementary Schools. *Kharisma: Jurnal Administrasi Dan Manajemen Pendidikan*. 2023 Apr 17;2(1):66-78.
- 48- Ahmadi S, Hosseini SM, Shirbagi N. A Systematic Literature Review of ICT in the Educational System of Iran. *School Administration*. 2023 Feb 1;10(4):109-35.

- 60- Beckman K, Bennett S, Lockyer L. Reproduction and transformation of students' technology practice: The tale of two distinctive secondary student cases. *British Journal of Educational Technology*. 2019 Nov;50(6):3315-28.
- 61- Povey J, Campbell AK, Willis LD, Haynes M, Western M, Bennett S, Antrobus E, Pedde C. Engaging parents in schools and building parent-school partnerships: The role of school and parent organisation leadership. *International Journal of Educational Research*. 2016 Jan 1; 79:128-
- 62- Brown SM, Doom JR, Lechuga-Peña S, Watamura SE, Koppels T. Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child abuse & neglect*. 2020 Dec 1; 110:104699.
- 63- Ni LB. Hybrid and Virtual Learning: Bridging the Educational and Digital Divide. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*. 2023 Jan 31;8(1): e002035.
- 64- Mashayekh P, nasere S. marginalized students in virtual education (case study of Shiraz city). *Journal of Educational Planning Studies*. 2023 11(22), 153-167.
- 65- Cui Y, Ma Z, Wang L, Yang A, Liu Q, Kong S, Wang H. A survey on big data-enabled innovative online education systems during the COVID-19 pandemic. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2023 Jan 1;8(1):100295.
- 66- Zhu W, Liu Q, Hong X. Implementation and Challenges of Online Education during the COVID-19 Outbreak: A National Survey of Children and Parents in China. *Early childhood research quarterly*. 2022 Oct 1; 61:209-19.
- 67- Chaudhary S, Garg M. Effect of Parental Involvement on Childrens' Adjustment. *Journal of Krishi Vigyan*. 2023;11(2):70-4.
- 68- Hall SD. Phenomenological Study on Parental Role in Special Education Advocacy and Support for Early Childhood Learning Needs of Elementary Students Doctoral dissertation, University of St. Thomas (Houston).
- 69- Nurhayati S, Qudsi NA, Rukanda N, Fitri A. Parents-School Strategic Collaborations in Early Childhood School From-Home Learning During the Pandemic. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*. 2023 Mar 15;15(1):964-71.